

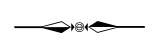
מסורת הש"ס

^(א) וַיִּבְרָא ה' וְשִׁנְיָן, ^(ב) פְּסָחִים ח: קִדְּשׁוּן לַטּוֹ, חולין קמ"ג, ^(ג) וְשִׁנְיָן מוֹלָדֵי, ^(ד) כְּסִילֵי שְׁשִׁימָה, ^(ה) וְנִעַן מוֹסֵי סוֹכֵה מַלְאָכָה, ^(ו) דְּלִי וְתוֹבָה וְכִי שְׁהִיטוּ עַל זֶה וְעַיִן מוֹסֵי מִמּוֹת לִיגִי, ד"ה אכסדרה,

תורה אור השלם

- ובתבתם על מחות ביתך ובשעריך: דברים ו ט
- ויאמר שמואל איך אלק' ושמע שאול והקרי' ויאמר ה' עגלת בקר תתקן בקרך ואמרך לובח לך באתי: שמואל א טז ב

הגהות הגר"א

[א] גמ' נקטר נמקח ונ"ץ המים:

מוסף רש"י

גזירה לגזירה. הא לאמרין כצולי הש"ס שאין גוזרין גזירה לגזירה, מהאי קרא נפקא ויקרא יח (ג) ושמרתם את משמרת, עשו משמרת כלומר גזירה למשמרת, ולחתי, ולא משמרת למשמרת, שלא יעשו גזירה לגזירה (בבבא ב). איך אלק'. למשתלם את דוד, ואש"פ שגלונו של מקום היה הרי היה ילד (פסחים ח) ואש"פ דבשלמיהא דמקום היה מקספי מהיקא דקביעה (קדושין ט:).

תוס' ישנים

ואחד שערי מדינות. ואם ואמא מחייבי משום דנכנסין דרכו לבתים, והא פטרינן לקמייה בית שער אש"פ שנכנסין דרכו לבית. וי"ל עדדיפי מביט שער לפי שהוא דבר קטן, אבל אלו הוה לו כפתח חצירות אלו גדולים ונכנסים דרכם לבתים. ק"ל תימיה נמשמע דמחייב כלו במזוזה בבל ענין, ואמאי אס נכנס השער קודם הבתים דהוה ליה הוקף ולבסוף שבו, הא לגבי עירוב דמדרבנן לא תשיב כדמלא פקק עושין פסין (נב, א) עיר חדשה מודדין לה משיבתה וישנה מחומתה, אזי הוא משנה שהוקפה ולבסוף יטבה, ישנה ששבה ולבסוף הוקפה, ואמרין נמי בפ"ק דמגילה (ג, נב) כך שישב ולבסוף הוקף נידון ככפר כו', ולענין מקרא מנילה איירי התם, ומאי שגא דלא מפלגין לענין מזוזה. ותמא י"ל דכיון דנכנסין דרכן לבתים אין לתקן, דת"מ ביתך מוקף שפיר לענין מזוזה. ואיח' אמאי לא אמרין נמי דומיל דבית כדאמרין לקמן מה בית העשוי לבנוי כו', וי"מ הנ"ל

כל השערים. שערי מזרח א) עזרה: **אחד שערי מדינות.** יש מדינה מוקפת הרים ויערים כזמה פרסאות ואין יואלצין ממנה אלא דרך שערים כגון ארץ הגר: **אצולי דמחוז.** שערי עיר ששמה מחוז והיו רובץ ישראל: **לאקרא דכוצי.** בנין עוליהן ונקרא כוצי והשערים תחתיו עשוין כהיפה ובניין הכניו על גבי כיפין חזק יותר: **ואקרא דכוצי גופה.** משום אומץ בנין עמלו תבצי השער מזוזה שדרך אותו השער נכנסין לו: **משום סכנה.** שלא יאמר המלך כשפים עשיתם בשערי עירי: **נכדקס.** שמה נקצנה או נגנצה: **ושל רצים.** שערי חצירות ומדינות ועירות: **פעמיים ציובל.** כל דבר שהוא על רצים אין להטריח עליו הרבה שאס תטרח יחא כל אחד אומר יעשו חציירי: **בארענין.** שם האיס ואמרי לה על שם האומנות: **קסדור.** שם פקידות הוא כגון סקרדיוט והוא שוטר: **דקציע הוקא.** עלילות המושל מומנות תמיד: **איך אלך.** למתוך אל דוד ע"פ הדיבור: **נים אולרוס.** שם יין עשמן ותבואה ואין אדם דר בו: **מאי נאותוס רוחאוס.**

נאותוס לשון הגאה ומשום דמקוס נגאלי הוא שעומדות שם ערומות אין כבוד שמים להיות שם מזוזה: **אש"פ שהנשים מתקשטות.** שם בנשמים וס"ד אמניא דירה הוא אשמעינן לאמר דירה היא: **אלא מאי איך נך למימר.** כי פרטת נאותוס מתקשטות שם ותיקשי ממני' אמתני' ונימא תנאי היא: **ויש מחייבין.** והיינו תנאי. וכל חד מן אמוראי מתרץ לטעמיה רב כהנא מתרץ דבסתמא פליגי אבל מתקשטות דכ"ע חייבין ורב יהודה מתרץ דבמתקשטות פליגי אבל סתמא דכולי עמלא פטור: **ושנשנים נאותוס כהן.** כלומר בית הכהן וזית הכקר וזית העליס ושהנשים ח) רוחלות כהן וזית הטביל' אש"פ דלשמעי' מרחץ אלתערין ללשמועינן בית הטבילה אש"פ דליכא זוהמא: **ולולין.** מקוס גדול התרגולין: בית

שבעת ימים פרק ראשון יומא

יא.

כל השנה לפרסם הדבר שהיה נראה לכל כמו דירה חשונה וכן לענין מעשר מיחיבא מדרבנן בין בחג בין בשאר ימות השנה ולא תיקשי דילמא אחי לאפרושי מן הפטור כו' דה"מ אי אמרין דלא מיחיבא אלא בחג בעידנא דלית זה דירה ניוחש דילמא אחי למיטעי

כיון דחוי דלא מיחיבא אלא כהניא שעמא דחוי למימר דלדירי גמורה היא דלורייתא אצל השמא דמחיבא לה אפי' בשאר ימות השנה דליכא דירה זה כלל הכל יודעין דמדרבנן הוא דמחיב לה ולא אחי למיטעי: **והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה.** תימיה לי לימא

ההיא איירי כשהנשים רוחלות זו וי"ל ברפא בקר אין הנשים רוחלות דדוקא בית הצקר דלעיל דהיינו שעשו לצקר אצל אין מעמידין זה זהמות בקציעות נשים רוחלות זו אצל רפת צקר משמע שעומד זו צקר בקציעות והוא מלוכלך צובל הצקר אין הנשים רוחלות זו: **אף על פי שהנשים מתקשטות בהן.** אינו מנגיה הצרייתא דה"ק מפני שהנשים נאותוס ומתקשטות רק כהן ואינס דריס זה דירה גמורה והא דקאמר אש"פ שהנשים מתקשטות פי' לא מביעה אס לא היו אפילו מתקשטות דפטורין אלא אף על פי שמתקשטות:

יבול שאני מרבה אף בית שער ובו. משמע דבית שער פטור מן המזוזה ותימיה דצפרק הקומץ רבה (מנחות דף ג:). תניא בית שער אכסדרה ומרפסת חייבת במזוזה וכן משמע צפ"ק דסוכה (דף ח:). דבית שער חייב במזוזה גבי שמי סוכות של יוצרים זו לפנים מזו דפרין ומיהו חלוונה בית שער ומתחייב במזוזה וי"ל דהכל דלורייתא קאמר והתם מדרבנן א"נ ג"ל דהכל מיירי בצית שער של אכסדרה וזית שער של מרפסת והא דקמני בית שער אכסדרה פירוש של אכסדרה והאלפסי תיכף התם צפתוחין לבית':

והתניא אחד שערי בתים רפת בו. לא הוה מצי לשנויי

במתקשטות מלך דרפא צפ"ק אין מתקשטות כיון דמלוכלך הוא וזהמה עומדת זו בקציעות כדפי' לעיל אי נמי כיון דקמני לה כהני הנך דלפי' סתמא חייבת א"כ רפת צקר נמי כסתמא איירי:

הכל

אם עשירות בפירוש לבית המרחץ פטורין, הא סתמא יש תנא שמחייב במזוזה, ולרב יהודה יש תנא שמחייב במזוזה, אבל בסתם פטורין, ויש תנא שאמר אש"פ שמתקשטות בהן פטורין, וכל שכן סתם לדברי הכל (סוהן סוהן) פטורין. והתניא אחד שערי חצירות ושערי מדינות ושערי עירות ורפת ולולין ומתבן ואוצרות יין ואוצרות שמן חייבין במזוזה, ועלית חרובתא דרב יהודה תרובא.

מה שיחללים משמתינן בחסור, כדאמרין (א) במסכת נדה פרק גא סימן (נא, א) גבי מעשר דליתא פני הבית. וי"ל שאני הכא דכתיב חרי ובשעריך. אכל אין לומר לשון ובשעריך משמע שערי עירות ולא תוקשי מידי מההיא דלדירינן (הקוף וצוקף יש ומההיא דבא סימן, דהא בירושלמי (פ"א ה"א) אמר טעמא שדרך שם נכנסים לבתים. ואויקרא דכוכי גופה תיבעי מזוזה. אכל מוקרא גופא לא פריך, כי שמה הוא עמלו אינו בית. ויש ספרים דגריסו ויקרא דכוכי גופיה מיבעי מזוזה. משמע שהוא עמלו תשיב בית. ויש רבים נבדקת פקעבים ביוב"ל. פירש קונטרס שאין להטריח על מערים יאמרו יעשו חפזי. ואין נראה דל"כ מה שייך התם מילתיה דר' יהודה דלטרטון. אלא נראה לרבינו דטעמא משום סכנה דאס ידקוה תדיר יבא סכרר לגדי הסכנה כי ההוא מעשה דלטרטון דהכא דנבא ממנו אלק, ו אש"פ שסכנה זו אינה אלא על הבדיקה מ"מ יש לחוש כמו כן בעניינן פן יאמרו כשפים כו'. דלירי גמי כתבא תנאי היא. ואיח' אמאי דחיק לשנויי הכי, תימא הא דקמני רפת צקר פטור מן המזוזה כיוצא בה כי היכי דמוקי רב יהודה כבמון יין תמיבין במתקשטות. י"ל כיון דמשכח תנאי לא תיש למרועה הכי אליציה. ועוד דלא כפירא ליה האי דחיואי דכי דמי במתקשטות לא כפירא ליה. יבול שאני מרבה אף בית שער. הקשה רבינו שלמה במנחות (נב, ב) דצפ"ק דסוכה (נב, ב) פריך ומיהו חלוונה כבית שער לפעמינא ומתחייב במזוזה, ומיך דמדרבנן חייבת. ורב יצחק אלפס מירך דהכל מיירי צפתוחין לגינה והאיא דסוכה וכן האיס דמנחות פריך קומץ רבה. אכסדרה בית שער ומרפסת חייבין במזוזה (צפתוחין לבית. ולא נראה) דתמלי לאו כבית שער ולא כבית משמע דלא היו טעמיה משום דפתוחין לבית. ועוד קשה לי מאי פריך מההיא כרייתא לרב חסדא דשער אכסדרה מזוזה. ליעמא דרב חסדא צפתוחין לגינה וברייתא דלדאני פריך דלמר חיונה וכו' לאספלידי דבי מר, פירוש אכסדראות שיש לכן פתימן ולית מן מזוזה, והתבאר היה יודע שלא היו פתוחין אותן אספלידי לגינה, דל"כ מאי היא שניא דקא משיי התם באכסדרה רומיתא, פירוש אכסדרה שיש לה ארבע דפנות מארבע רוחותיה ורובם פתחים וחלונות כעין אותן פתחים, אמאי פטורס ממזוזה כיון צפתוחים לבית. אכל לפיכך הקונטרס לא הוה מצי לשנויי דרב חסדא דמלורייתא וברייתא מדרבנן, דהא דומיא מילתא דלכסדראות (רובם) (רבא) דלא היה להם מזוזה דמיימי עלה הייטו מדרבנן, ועוד כי יומר ים לרב חסדא להשמיעי חידוש אפילו מדרבנן.

^[א] שם גלה מוכח אצל מוכח הוא מפרק הפועלים דף פח דמרי רבי' ויעין ש"י (המגיה דד"ו). אכן הכוונה היא לגוף מז, ג שם כמו שצ"ח בטוה דב"ר, ופ"י' ג"ל בפנים בפרק יואל דופן.

עין משפט גם מצוה

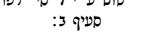
בבא מ"י פ"ו מהל' ס"ח
מוחזא ה':

ל ב שם הל' ח סמג ענין
נג טושי"ע י"ד סי' רפו
סעיף א':

לא ג מ"י סס הל' ו
טושי"ע שם סעיף ג':

לב ד שם פ"ה הל' ט
טושי"ע י"ד סי' רלא
סעיף א':

לג ה ו שם פ"ו הל' ז
טושי"ע י"ד סי' רפו
סעיף ג':

רבינו חננאל

ח"ר בשעריך בין שערי בתים בין שערי חצירות בתים בין שערי מדינות בין שערי עירות יש בהן מצוה למקום שנאמר וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, על כל שער ושערי. הני אבולי כו'. פ"י תיקרא של מבואות לחציון מפני כובד הכוכי שעריה, שעושין אותם הכוכי עליה דירה לשומר המבוי ולא משום צורת פתח. ואקשינן גס זה חייב, דתניא בית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן לא לשומר בית הכנסת חייב במזוזה. ופרקינן לעולם כי האי נוטא חייב והני אבולי אמאי לא עבדי בהו מזוזה ומשום סכנה), אמאי ליה) פעמים שגא לבדוקה ורואין אותו הבא העוברין והשכין ואומרים לו יהודי אתה ומכשפות אתה עושה ואחא לדיי סכנה, והיכא דשיכתי ויקרא ראי להתרחק ממנה ואל על גב דהיא מצוה, כדכתיב ויאמר שמואל איך אלק רשעע שאול התני. ומי נבא כהנא בית התבן ובית הבקר ובית העצים והאוצרות פטורין מן המזוזה מפני שהנשים נאותות בהן, ופריש רב כהנא מאי נאותות ורוצות ממש, הא סתמא חייבין. ואקשינן והתניא רפת בקר פטור מן המזוזה. ופריך רב יהודה מאי נאותות מתקשטות והכי קתני ואש"פ שמתקשטות בהן הנשים פטורין. ואקשינן עליה והתניא אם נשים מתקשטות בה חייבין. היא, יש תנא שמחייב ויש שפטר, לדידי נמי דפרישנא נאותות ורוצות ממש אבל סתם חייבין תנאי היא דתניא בית המיוחד לכו כו'. רב (הנא) [כהנא] מתרץ לטעמיה זו בהביריא ומפרש בה פטור מן המזוזה בסתם ויש שמחייבין בסתם. הנה תנאי ואחרים פטורין. ורב (יהודה) מתרץ לטעמיה, [פטורין] מן המזוזה במתקשטות ויש שמחייבין במתקשטות. הנה תנאי במתקשטות (וס') [וסיליאק] שמעתא לרב כהנא רפת ויכירא בה